

NHL Hogeschool

Bachelor Communicatie

Beperkte opleidingsbeoordeling

Samenvatting

In maart 2017 is de bestaande hbo-bacheloropleiding Communicatie van NHL Hogeschool bezocht door een visitatiepanel van NQA. De opleiding kent een voltijd en een deeltijdvariant. Het panel beoordeelt de voltijd- en deeltijdopleiding als **voldoende**.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De opleiding ontvangt voor standaard 1 het oordeel **voldoende**. De opleiding Communicatie leidt studenten op tot beginnend communicatieprofessional, met een brede en internationale praktijkervaring. In het beroepsbeeld dat de opleiding hanteert staat strategie en creatie, denken en vooral doen centraal. Bijzonder is de aandacht voor online communicatie. Het panel concludeert dat het beroepsbeeld aansluit op de wensen van het werkveld. De opleiding heeft nauwe contacten met werkveld en alumni en past beroepsbeeld en leerplan aan op de ontwikkelingen in het werkveld. Gekoppeld aan het beroepsbeeld hanteert de opleiding een set van vijf LOCO-competenties. Deze competenties zijn navolgbaar gerelateerd aan de Dublin Descriptoren, de Logeion beroepsniveauprofielen en de hbo-standaarden. Het panel constateert dat de eindkwalificaties voldoen aan de eisen die (inter-) nationaal aan het hbo-bachelorniveau kunnen worden gesteld. De opleiding profileert zichzelf als praktijkgericht. Het panel vindt dat de opleiding zich scherper mag profileren, dan zij nu doet en daarbij inhoudelijk kan aansluiten op de minoren die zij heeft ontwikkeld.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De opleiding ontvangt voor standaard 2 het oordeel **goed**. Het panel heeft kennisgemaakt met een goed vormgegeven onderwijsprogramma dat studenten in staat stelt om binnen vier jaar de eindkwalificaties te bereiken. Het panel heeft veel waardering voor de praktijkgerichtheid van de opleiding, de internationalisering en de aandacht voor online communicatie. Positieve punten zijn verder de eigen ontworpen minoren, de studentbegeleiding en het enthousiasme van het kwalitatief sterke docententeam. Bijzondere vermelding verdient de aandacht voor studievertragers, waarvoor een eigen instrument is ontwikkeld. Ook de voorzieningen zijn goed op orde. De opleiding is sterk in het opleiden van studenten met hands on communicatievaardigheden. Het panel ziet een paar aandachtspunten, waarmee de opleiding haar kwaliteit nog verder kan laten groeien: de profilering op het aspect strategie mag prominenter worden aangezet in het onderwijsprogramma en hetzelfde geldt ook voor de ontwikkeling van het kritisch en reflecterend vermogen van studenten.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding ontvangt voor standaard 3 het oordeel **voldoende**. De opleiding heeft een adequaat toetsstelsel ontwikkeld met oog voor validiteit (vier-ogenprincipe), betrouwbaarheid (inzetten interne en externe beoordelaars) en transparantie (heldere toets- en beoordelingscriteria). Het panel stelt eveneens vast dat het samenhangend systeem van toetsing de te behalen competenties afdekt. De opleiding houdt zich actief bezig met het optimaliseren van de kwaliteit van toetsing en beoordeling. De examencommissie weet in de ogen van het panel goed haar rol te pakken in de borging van de toetskwaliteit.

Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding ontvangt voor standaard 4 het oordeel **voldoende**.

Het panel stelt op basis van de bestudeerde selectie van eindwerken vast dat afgestudeerden voldoende kunnen aantonen over de eindkwalificaties op hbo-bachelorniveau te beschikken. Dat is zichtbaar in de stagedossiers, adviesrapporten en de beoordelingen van de eindassessments. De opleiding kent een breed afstudeertraject, met veel aandacht voor de stage en het verwerven van competenties in de praktijk. Het panel heeft begrip voor deze keuze, gelet op de wens van opleiding en werkveld om praktijkgericht te werk te gaan. Wel ziet het panel dat daardoor de diepgang, de methodische en strategische aanpak van adviesvragen minder prominent zichtbaar zijn in de adviesrapporten waarmee studenten afstuderen. In de stage-opdrachten mist het panel een uitgewerkte strategische component. De adviesaanvragen zijn naar mening van het panel wel goed bruikbaar in de praktijk. Afgestudeerden kunnen goed hun weg vinden in de beroepspraktijk of in de vervolgopleiding. De opleiding houdt actief contact met alumni.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	7
Basisgegevens van de opleiding	9
Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	13
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	15
Standaard 3: Toetsing	22
Standaard 4 Gerealiseerde eindkwalificaties	25
Eindoordeel over de opleiding	29
Aanbevelingen	31
Bijlagen	33
Bijlage 1 Eindkwalificaties van de opleiding	35
Bijlage 2 Overzicht opleidingsprogramma	36
Bijlage 3 Rendementen	45
Bijlage 4 Deskundigheden leden visitatiepanel en lead auditor	47
Bijlage 5 Bezoekprogramma	48
Bijlage 6 Bestudeerde documenten	49
Bijlage 7 Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	51
Bijlage 8 Verklaring van volledigheid en correctheid	52

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Communicatie van Netherlands Quality Agency B.V. Het visitatiepanel van NQA dat de beoordeling heeft uitgevoerd is samengesteld door NQA, in opdracht van NHL Hogeschool en in overleg met de opleiding. Daarbij is rekening gehouden met de eisen die gesteld zijn aan de panelsamenstelling in verband met het geclusterd visiteren van een aantal hbo-bachelor communicatieopleidingen. Voorafgaand aan de visitatie heeft de NVAO het panel goedgekeurd.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Ook bevat het enkele aanbevelingen voor de opleiding. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs* van de NVAO (19 december 2014) en het *NQA-protocol 2016 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 28 maart 2017.

Het visitatiepanel bestond uit:

De heer drs. J.H. van den Hoff (voorzitter, domeindeskundige)

De heer drs. E.F.J. Lagerwey (domeindeskundige)

De heer drs. W.J. Michels (domeindeskundige)

De heer J. Miedema (studentlid)

Mevrouw C.M.F. Bomhof MOC, auditor van NQA, trad op als lead-auditor van het panel.

Bij de aanvraag heeft de instelling een kritische reflectie aangeboden. Deze voldeed naar vorm en inhoud aan de eisen van het desbetreffende NVAO-beoordelingskader en aan de eisen van het *NQA-protocol 2016*. Het visitatiepanel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. Met alle (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie heeft het panel tot een weloverwogen oordeel kunnen komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 26 juni 2017

Panelvoorzitter

drs. J.H. van den Hoff

Lead-auditor

C.M.F. Bomhof MOC

Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens

<i>Administratieve gegevens opleiding(en)</i>	
naam opleiding zoals in CROHO	Communicatie
oriëntatie en niveau opleiding	Bachelor hbo
voor opleidingen in het hoger beroepsonderwijs de te hanteren toevoeging aan de graad. Zie de ministeriële regeling en de daarin vervatte referentielijst en de uitwerking daarvan door de NVAO (Stcrt. 2013, 35337). Afwijkingen moeten worden gevalideerd door het visitatiepanel	Bachelor of Arts
aantal studiepunten	240
afstudeerrichtingen	Niet van toepassing
locatie(s)	Leeuwarden
variant(en) voltijd, deeltijd, duaal, 3-jarig traject voor vwo bij een hbo-bacheloropleiding	Voltijd en deeltijd
joint programme (indien van toepassing), met opgave van de betrokken partnerinstellingen en het type graadverlening (joint/double/multiple degree)	Niet van toepassing
onderwijstaal	Nederlands
registratienummer in CROHO	34405

<i>Administratieve gegevens instelling</i>	
naam instelling	NHL Hogeschool
gegevens contactpersoon instelling	Alma Mulder, afdeling Finance & Control.
e-mailadres voor kopie aanmelding	alma.mulder@nhl.nl
status instelling (bekostigd of rechtspersoon voor hoger onderwijs)	bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	positief

Schets van de opleiding

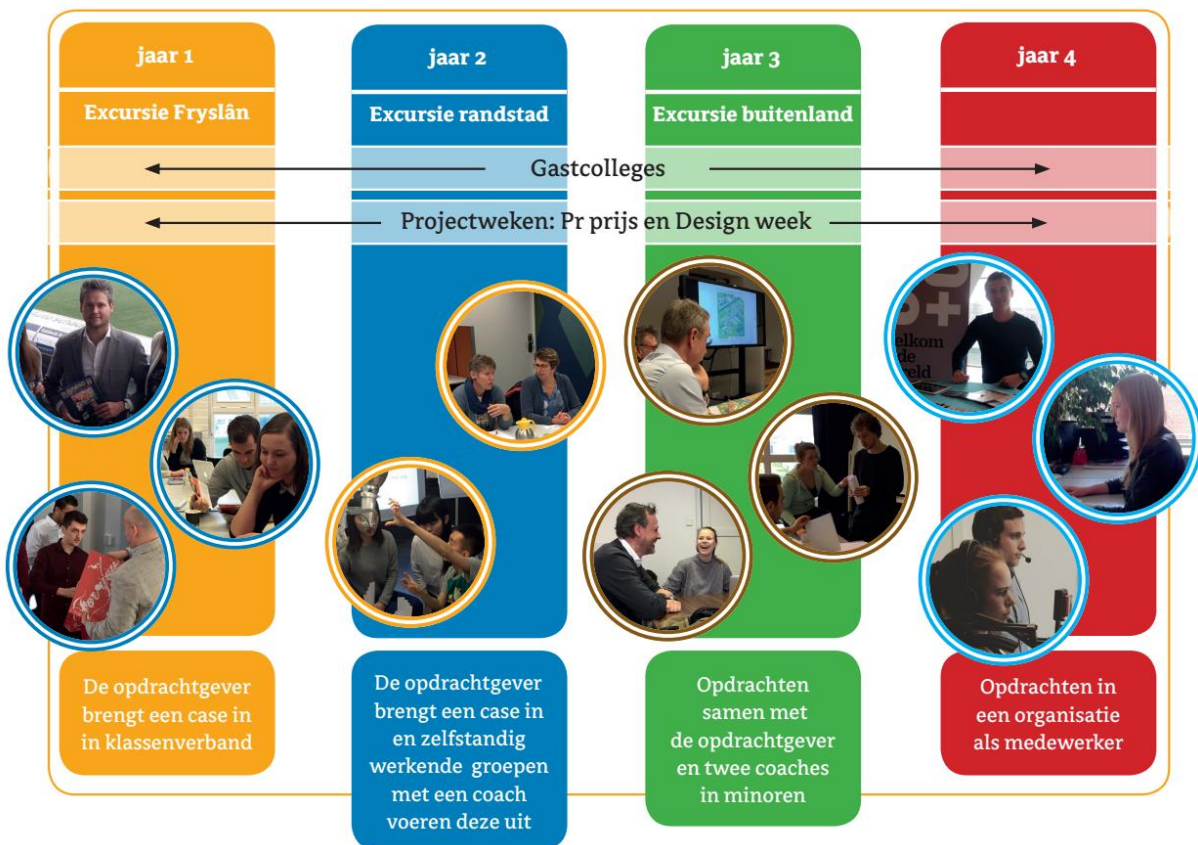
De hbo-bacheloropleiding Communicatie aan de NHL Hogeschool is in 1996 ontstaan binnen het instituut Educatie en Communicatie. Sinds 1 oktober 2016 vormt de opleiding op de hogeschool een aparte, organisatorische eenheid: een School of Communication. De NHL Hogeschool en Stenden Hogeschool hebben verregaande fusieplannen. Volgens deze plannen zal de opleiding Communicatie in 2018 samen met de opleiding Media & Entertainmentmanagement één organisatorische eenheid vormen.

De opleiding Communicatie werkt nu binnen de NHL Hogeschool zo veel mogelijk multidisciplinair samen met andere opleidingen, zoals Communication and Multimedia Design (CMD), Commerciële Economie, de welzijnsopleidingen en diverse technische opleidingen. De opleiding Communicatie kent een voltijd- en een deeltijdvariant. De instroom van voltijdstudenten

is in de jaren 2015-2016 en 2016-2017 gedaald, mede door de toename van noordelijke concurrentie. De voltijdvariant telt thans 389 studenten; de deeltijdopleiding telt twaalf studenten. De opleiding bouwt de deeltijdvariant af en is gestopt met de actieve werving voor deeltijdstudenten.

Praktijkgerichte opleiding met aandacht voor strategie èn creatie.

De opleiding Communicatie aan de NHL Hogeschool positioneert zich als praktijkgerichte opleiding. De opleiding laat studenten van meet af aan werken aan concrete beroepsopdrachten, waarbij aard en setting groeien in complexiteit. Daarnaast vergroot de opleiding de scope van studenten door in het eerste jaar een excursie in Friesland aan te bieden en in volgende jaren excursies naar de Randstad en het buitenland. De praktijkgerichtheid van de opleiding krijgt verder vorm door gastcolleges en het werken aan opdrachten in projectweken (zie verder standaard 2).

Veel aandacht voor online communicatie

Van 2011 tot 2016 heeft de opleiding geparticipeerd in het lectoraat Social Media en Reputatiemanagement. Verzekeraar Achmea was medefinancier van dit lectoraat, dat zich sterk richtte op de mogelijkheden, het gebruik en de waarde van de inzet van sociale media op het gebied van reputatie management. De opleiding Communicatie plukt daar tot op heden nog de vruchten van. Er zijn nieuwe modules in de major gericht op online communicatie, binnen andere modules is er meer ruimte voor online mogelijkheden en er is een eigen up-to-date minor Online Journeys, waaraan ook alumni en andere professionals zich verdiepen in de online

communicatie. Vanaf 2017 haakt de opleiding aan bij de onderzoeksgroep Smart Business met het thema Excellent Ondernemen, waarvan het onderwerp social media onderdeel uitmaakt. De opleiding werkt ook mee aan het RAAK-project Ruimte voor dialoog van de afdeling Kunst en Educatie van de NHL, waarin aandacht wordt besteed aan het gebruik van social media in de kunst- en cultuursector.

Alumninetwerk dat werkt

Veel alumni blijven na de afronding intensief betrokken bij de opleiding. Alumni worden ingeschakeld bij projecten en gastlessen. De opleiding biedt hen mogelijkheden voor bijscholing in online communicatie en mogelijkheden om internationale ervaring verder uit te diepen. Bijzonder daarbij is de samenwerking met de Finse Universiteit Haaga-Helia. Dankzij deze samenwerking kunnen alumni een master behalen aan deze universiteit, via een speciaal programma met een combinatie van intensive weeks, afstandsonderwijs en modules die worden gevolgd in Leeuwarden. In januari 2017 zijn twaalf studenten met dit programma gestart.

Terugkoppeling vorige visitatie

De vorige visitatie vond plaats in 2010 en had een positieve uitkomst. Sinds die visitatie heeft de opleiding hard gewerkt aan het opvolgen van een aantal aanbevelingen. Die aanbevelingen betroffen (1) het duidelijker profileren van de opleiding; (2) de verbetering van de taalvaardigheid van studenten, (3) de aanscherping van de beoordelingsformulieren en (4) de verbetering van de kwaliteit en de transparante beoordeling van de eindwerken. De opleiding heeft haar visie aangescherpt, de taallijn in het curriculum uitgebreid en de beoordelingsformulieren aangescherpt wat betreft weging, cesuur en het werken op een aantal toetsonderdelen met rubrics. De beoordeling van het eindniveau bestaat nu uit het communicatieadvies, het stagedossier en een afsluitend assessment.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel over de beoogde eindkwalificaties. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **voldoende**.

Beroepsbeeld

De opleiding Communicatie wil studenten opleiden tot T-shaped professionals die in staat zijn om met een brede basis in alle fases van de beleidscyclus – analyse, strategie, organisatie en creatie - de communicatietask en –rol uit te voeren (Informatiegids 2016-2017). De kernrol is die van adviseur. Het specialisme krijgt vorm in een van de afstudeerprofielen Communicatieonderzoek, Strategische Communicatie, Tekst en Communicatie of Visuele communicatie. Met het oog op ontwikkelingen in de praktijk ziet de opleiding de toekomst voor afgestudeerde NHL communicatiestudenten als spin in het web binnen samenwerkingsverbanden met collega's van andere disciplines en in de rol van coach. De opleiding wil professionals opleiden die over ambachtelijke vaardigheden beschikken om uitdrukking te geven aan creativiteit en die met behulp van toegepast onderzoek effectieve communicatieconcepten kunnen ontwikkelen. NHL Hogeschool afgestudeerden Communicatie moeten in de visie van de opleiding beschikken over strategisch inzicht en creatieve vaardigheden in onder andere online communicatie.

Het werkveld is betrokken bij de opleiding en de formulering van het beroepsbeeld. De werkveldadviescommissie bestaat uit een afspiegeling van het brede communicatiewerkveld. Sterk is het brede netwerk van alumni, dat vanuit een verschillende hoedanigheid betrokken is bij de opleiding. Met de input vanuit het werkveld kan de opleiding het beroepsbeeld en het leerplan continu bijstellen aan de hand van ontwikkelingen die zich in het communicatievak voltrekken. Het panel heeft kunnen vaststellen door gesprekken met studenten, alumni en de werkveldadviescommissie dat de opleiding in haar beroepsbeeld aansluit bij de praktijk. Er is grote behoefte aan beginnende communicatieprofessionals met een hands-on mentaliteit, die kunnen denken en doen. De opleiding speelt op die behoefte in. Vooral de aandacht die de opleiding besteedt aan het ontwikkelen van vaardigheden op het gebied van online communicatie, vindt het panel positief. Dit sluit goed aan bij de ontwikkelingen in het werkveld.

Eindkwalificaties

De opleiding heeft haar eindkwalificaties afgestemd op de vijf beroepsniveau-profielen van Logeion, die in 2016 zijn geactualiseerd door het Landelijk Overleg van Communicatie Opleidingen (LOCO). De LOCO-competenties zijn (1) analyseren en onderzoeken, (2) ontwikkelen en adviseren over communicatiebeleid, (3) plannen en organiseren, (4) creëren en realiseren en (5) representeren (zie verder bijlage 1).

De opleiding heeft de competenties gekoppeld aan de Dublin descriptor en de HBO kernkwalificaties. Binnen het leerplan kunnen studenten via allerlei keuzes een eigen profiel vormgeven.

Het panel stelt vast dat de competenties voldoen aan het niveau dat (inter)nationaal gesteld wordt aan hbo-bacheloropleidingen.

Profilering

In de Kritische Reflectie geeft de opleiding aan dat haar visie op aanraden van het vorige accreditatiepanel is aangescherpt met als profilering: 'Een opleiding waarbij de strategie en creatie samengaan, in en met de praktijk, in een persoonlijke sfeer.' De opleiding profileert zich vooral in het opleiden van 'doeners' naast 'denkers' door studenten van meet af aan te laten werken met authentieke opdrachtgevers. Studenten geven aan zich thuis te voelen op deze opleiding, vanwege de praktijkgerichtheid ervan.

Het panel herkent dan ook de profilering van praktijkgerichte communicatieopleiding. Tegelijkertijd stelt het panel vast dat meerdere communicatie-opleidingen een praktijkgerichte insteek kiezen en in het onderwijsprogramma werken met echte opdrachtgevers. Het panel vindt de praktijkgerichtheid van NHL Communicatie om die reden niet sterk onderscheidend. De opleiding kan zich sterker profileren door zich te richten op 'de parels' uit het curriculum, bijvoorbeeld de visuele communicatie en de online strategie en communicatie, of de thema's uit de minoren. Het panel stelt verder vast dat van de profilering 'strategie en creatie' het aspect strategie in het onderwijsprogramma minder herkenbaar is dan het aspect creatie (zie standaard 2 en 4).

Conclusie

Het panel concludeert dat de opleiding een helder beroepsbeeld heeft omschreven dat aansluit op de wensen van het werkveld. Daarin staan zowel strategie als creatie, denken en doen centraal. Gekoppeld aan het beroepsbeeld hanteert de opleiding een set van vijf LOCO-competenties. Deze competenties zijn navolgbaar gerelateerd aan de Dublin Descriptoren, de beroepsniveauprofielen van Logeion en de hbo-standaarden. Het panel constateert dat de eindkwalificaties voldoen aan de eisen die (inter-) nationaal aan het hbo-bachelor niveau kunnen worden gesteld. De opleiding profileert zichzelf als praktijkgericht. Het panel vindt dat de opleiding zich scherper mag profileren, dan zij nu doet om het onderscheid ten opzichte van andere communicatieopleidingen sterker voor het voetlicht te brengen. Het onderwijsprogramma biedt daarvoor voldoende aanknopingspunten. Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van de onderwijsleeromgeving. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Opzet programma

De voltijd- en de deeltijdopleiding Communicatie hebben de eindkwalificaties uitgewerkt in drie competentieniveaus: (1) propedeusebekwaam, (2) hoofdfasebekwaam en (3) afstudeerbekwaam. Voor ieder van deze niveaus zijn indicatoren beschreven. Het panel heeft gezien dat de indicatoren de verschillende niveaus helder van elkaar onderscheiden.

In de propedeuse van de voltijdopleiding werken studenten in vier semesters aan professionaliseringstaken: in de propedeuse gaat het om geconstrueerde opdrachten van echte opdrachtgevers. Daarbij biedt de opleiding kennis en vaardigheden aan die nodig zijn om de projecten te kunnen uitvoeren.

In het tweede en derde jaar tonen studenten de competenties op niveau 2 aan. Studenten verdiepen daarvoor hun kennis en werken bij hun professionaliseringstaken met semi-authentieke situaties met kleinere opdrachten uit de beroepspraktijk. Door middel van keuzevakken in het tweede jaar, stage in het derde jaar en een range van minoren in het derde en vierde jaar kunnen studenten hun profiel persoonlijk in kleuren. De opleiding heeft een aantal eigen minoren ontwikkeld: Art & Copy, Journalistieke producties, Online Journeys en Psychologie.

Het vierde jaar is het afstudeerjaar. Naast een verdiepende minor in het eerste semester van dit jaar, lopen studenten stage in het tweede semester en werken dan aan een communicatieadvies en een stagedossier, waarmee zij aantonen over de eindkwalificaties te beschikken.

Bijzonder in de opleiding zijn de zogenaamde projectweken. In het eerste, tweede, derde of vierde jaar werken studenten met elkaar samen in twee projectweken na periode 1 en periode 2 aan een concrete opdracht voor een opdrachtgever uit de praktijk gerelateerd aan het thema PR talentenprijs en de Designweek. Zo werkten studenten in 2017 tijdens de Designweek bijvoorbeeld aan het opnemen en monteren van een dorpsfilm waarin de kracht van een Fries dorp naar keuze werd getoond onder het thema Dorpskrêft.

De deeltijdopleiding heeft een vergelijkbare opzet als de voltijdopleiding. Het programma is flexibel opgesteld. Deeltijdstudenten draaien op de vrijdagmiddag mee met de lessen voor voltijdstudenten.

Het grootste verschil tussen de voltijdopleiding en de deeltijdopleiding heeft te maken met de opdrachten waar studenten aan werken. Voltijdstudenten werken aan projecten voor externe opdrachtgevers; deeltijdstudenten werken in de eigen organisatie aan opdrachten, die gerelateerd zijn aan de thema's die zij in hun opleiding volgen.

Het panel vindt de voltijd- en de deeltijdopleiding goed opgezet, waarbij studenten in staat zijn om op een gestructureerde wijze te groeien in competentieniveau. Het panel heeft waardering voor de eigen minoren en de projectweken waarin studenten uit verschillende jaren met elkaar samenwerken.

Inhoud programma

De opleiding Communicatie onderscheidt vijf inhoudelijke programmalijnen voor de voltijd- en deeltijdopleiding. Het gaat om (1) de onderzoekslijn, (2), de taallijn, (3) de beeldlijn, (4) de online communicatielijn en (5) de internationale lijn. Het panel vindt deze programmalijnen actueel, helder en logisch samengesteld en goed van inhoud. Het panel ziet wel ruimte om een leerlijn adviseren toe te voegen om het strategisch deel van haar profiel (strategie en creatie) waar te kunnen maken.

Kennis

In de 'Informatiegids 2016-2017' heeft de opleiding per competentie beschreven over welke kennis (en vaardigheden) studenten dienen te beschikken. Dit geldt voor zowel de voltijd- als de deeltijdopleiding.

Naast communicatievakken gericht op bijvoorbeeld communicatietheorie, corporate branding, interne communicatie, marketingcommunicatie en publieke communicatie, komen ondersteunende vakken aan bod in de diverse werk- en hoorcolleges. Voorbeelden daarvan zijn bedrijfseconomie, financieel management, psychologie en projectmanagement. Studenten werken in de beeldlijn aan het vergroten van kennis in vakken als visuele media, concepting en beeldtaal. In de taallijn komen onderwerpen als correct schrijven, en informatief en wervend schrijven aan bod.

Het panel is positief over de kennis die de opleiding aanbiedt in de leerlijn online communicatie, zoals online medialandschap, webcontent, contentstrategie en contentcreatie. Ook de minor 'Online Journeys' vindt het panel fraai vormgegeven, waarbij studenten en alumni de mogelijkheid hebben om zich verder te specialiseren in online communicatie aan de hand van concrete opdrachten. Het panel vindt dat de opleiding daarbij goed inspelt op de actuele ontwikkelingen in het communicatievak.

Het panel is tevreden over de literatuurlijst. De literatuurlijst is up-to-date en bevat recent gepubliceerde artikelen. De lijst is behoorlijk uitgebreid. Studenten zeggen voor het gebruik van de literatuur veelal gebruik te maken van de mediatheek of online literatuur te raadplegen, om daarmee kosten te besparen.

Beroepsvaardigheden

De opleiding Communicatie profileert zich als praktijkgericht. Het panel ziet dat in het onderwijsprogramma veel ruimte is ingeruimd voor het werken aan concrete opdrachten, waarin verschillende vaardigheden aan bod komen zoals samenwerken, projectmanagement, presenteren en adviseren. Studenten lopen zowel in het derde als in het vierde jaar van hun opleiding uitgebreid stage en leren op die manier de praktijk goed kennen.

In de taallijn besteedt de opleiding veel aandacht aan mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid. De opleiding hanteert daarbij een strenge taalnorm. Studenten vinden de spellingstoetsen voor schriftelijke taalvaardigheid voor Nederlands en Engels pittig.

In de beeldlijn komen vaardigheden aan bod, zoals het gebruik maken van graphic design, video en fotografie en 3D-design. Het panel vindt dat een sterk punt van deze opleiding. Omdat steeds meer studenten na hun studie als zelfstandige zzp-communicatiedeskundigen aan de slag gaan, heeft de opleiding in 2016-2017 bij wijze van experiment een cursus ondernemerschap ontwikkeld en aangeboden aan vierdejaarsstudenten en alumni. Het panel vindt dat een goede ontwikkeling en geeft de opleiding de overweging mee dit onderwerp te verwerken in het curriculum. De werkveldadviescommissie gaf ook aan dat hierop meer focus zou mogen komen.

Studenten zijn volgens de NSE-Enquête zeer tevreden over de communicatieve vaardigheden die zij tijdens de opleiding verwerven (4,0 op vijfpuntschaal), de praktijkgerichtheid (3,8) van de opleiding en het geleerde tijdens de stage (4,1). Het panel onderschrijft de positieve waardering van studenten voor de praktijkgerichtheid van de opleiding. Studenten worden qua vaardigheid goed voorbereid op het werken in de praktijk. Wel vindt het panel dat de stageopdrachten meer gefocust mogen worden op het ontwikkelen van een kritische reflectie op het eigen handelen. Het panel vindt daarbij ook dat studenten in de stageopdrachten meer kunnen laten zien van de strategische kennis en adviesvaardigheden, waarmee zij worden toegerust. Dat zou goed passen bij de profilering van de opleiding.

Onderzoek(vaardigheden)

Direct vanaf het begin van de studie worden studenten getraind in het doen van onderzoek in het communicatievak. In het eerste jaar maken studenten kennis met diverse methoden van onderzoek in het thema Trendonderzoek en het thema Communicatieplanning. In jaar 2 doen studenten opdrachten met kwantitatief en kwalitatief onderzoek in de module Doelgroeponderzoek. In het derde jaar besteden de minors aandacht aan pretesting en experimenteren. Het vierde jaar ten slotte volgen studenten een module kwalitatief onderzoek ter voorbereiding op hun afstudeerfase.

Het panel vindt dat de onderzoeksleerlijn adequaat is vormgegeven in het onderwijsprogramma. In de opdrachten die studenten uitvoeren op het gebied van onderzoek zijn de effecten daarvan niet even goed zichtbaar. Het panel ziet mogelijkheden om de onderzoekslijn meer te laten aansluiten op het aspect strategie, waarmee de opleiding zich wil profileren. Het panel denkt dat de opleiding de invulling van het begrip strategie kan vergroten door meer aandacht te geven aan een goede analyse van de in- en externe omgeving van organisaties, het analyseren van de organisatie- en communicatievraag en tot slot de uitkomsten van onderzoek en inzichten meer te laten aansluiten op communicatieacties en –middelen (zie ook standaard 4). Vanuit die gedachte is het goed dat de opleiding reflecteert op de huidige onderzoekslijn en van daaruit keuzes maakt voor bijpassende types en soorten onderzoek.

Internationalisering

De opleiding werkt bewust aan het vergroten van de internationale oriëntatie van studenten. Communicatiestudenten die de voltijdopleiding volgen, hebben minimaal één buitenlandervaring gedurende hun studie. Ieder jaar organiseert de opleiding het project International Communication voor derdejaars studenten met een excursies naar het land dat voorzitter is van de Europese Unie. Een op de drie studenten volgt daarnaast binnen de tijd van de vrije minor onderwijs bij een van de 32 hogescholen en universiteiten waarmee de opleiding samenwerkt. Sterk is dat jaarlijks 30-40 exchange studenten minoren in Leeuwarden volgen. De opleiding biedt daarvoor 30 EC in het Engels aan. Voltijd- en deeltijdstudenten worden verder geschoold in

Engels op B-2 niveau. Ook besteedt Communicatie aandacht aan internationale aspecten zoals Interculturele communicatie en Global Citizenship voor zowel de voltijd- als de deeltijdstudenten. Alumni hebben de mogelijkheid sinds 2017 om een master te behalen op de Finse Universiteit Haaga-Helia.

Het panel vindt de internationalisering op de opleiding Communicatie goed georganiseerd. Studenten worden uitgebreid voorgelicht op het volgen van een minor in het buitenland. Ook de internationalisering@home is fraai vorm gegeven. Het panel vindt de samenwerking met de Finse Universiteit tot een gezamenlijke master veelbelovend en daagt de opleiding uit om concrete mijlpalen en doelstellingen voor internationalisering te formuleren en internationalisering minder persoonsafhankelijk te maken. Daarmee zou de opleiding meer focus en inhoud aan haar internationaliseringsbeleid kunnen geven. De opleiding heeft daarvoor de eerste stappen gezet.

Vormgeving van het programma

Didactisch concept

Communicatie heeft haar programma vormgegeven door een mix van praktijksturing, aanbodsturing en vraagsturing (Informatiegids 2016-2017). Met name in de eerste twee jaar is de opleiding vooral aanbod- en praktijkgestuurd. In de afstudeerfase is het onderwijsprogramma daarnaast ook vraaggestuurd. Studenten hebben een variatie aan mogelijkheden om hun eigen praktijkopdrachten, minoren, afstudeerprofiel en stages in te vullen.

Studenten zijn blij met de mogelijkheden om de opleiding persoonlijk in te kleuren. Zij worden daarvoor goed voorbereid.

Het onderwijsprogramma is verder vormgegeven volgens het leerlijnenmodel van De Bie, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen de (1) integrale leerlijn (binnen thema's werken aan professionaliseringstaken), (2) conceptuele leerlijn (waarin kennis wordt aangeboden), (3) vaardighedenleerlijn (waarbij vaardigheden worden getraind) en studieloopbaanbegeleiding (SLB).

Het panel stelt vast dat de opleiding diverse werkvormen hanteert: bij de integrale leerlijn is bij de professionaliseringstaken veel groepswork met docenten in de rol van coach. In de conceptuele leerlijn werken docenten veel met werkcolleges of instructielessen voor bijvoorbeeld Engels en Bedrijfseconomie. Binnen de vaardigheidlijn komen trainingen aan bod. De opleiding maakt gebruik van analoge en digitale werkvormen. De opleiding maakt verder veel gebruik van gastcolleges door alumni of mensen vanuit de beroepspraktijk.

Het panel vindt de praktijkgerichtheid van de opleiding goed naar voren komen in de vormgeving van het onderwijsprogramma. Daarin sluit de vormgeving goed aan op de profilering van de opleiding. Het panel heeft een bijeenkomst van een minor bijgewoond en daar kennis gemaakt met een enthousiaste groep van studenten, die met alumni, docenten en opdrachtgevers gezamenlijk werken aan kennisverwerving op het gebied van online communicatie. Verder vindt het panel dat studenten die specifiek gekozen hebben voor de opleiding vanwege het accent op creativiteit goed terecht zijn gekomen. Er is ruime mogelijkheid voor studenten om zich creatief bezig te houden met bijvoorbeeld beeld en tekst.

Instroom en leerroutes

De NHL Hogeschool hanteert een uitgebreid voorlichtingsprogramma voor aankomende studenten. Toegelaten worden studenten met een mbo-4 diploma, een havo- of een vwo-diploma.

Het merendeel van de studenten is afkomstig van havo en vwo.

De opleiding kent een verkort traject voor studenten van het CIBAP, een mbo-opleiding gericht op het creatieve beroepenveld en voor studenten uit het VWO. Deze studenten krijgen vrijstellingen voor onderdelen van het programma. Zij moeten de eindkwalificaties aantonen op dezelfde wijze als de overige studenten, zodat het eindniveau is geborgd. De examencommissie beslist over de vrijstellingen.

Voor deeltijdstudenten geldt een uitgebreide intakeprocedure om te beoordelen of studenten beschikken over het vereiste opleidingsniveau. Deeltijdstudenten tonen met een portfolio het ingangsniveau van hun competenties aan. Op basis daarvan wordt een programma samengesteld, waarbij de examencommissie over de vrijstellingen beslist.

NHL Hogeschool, Stenden Hogeschool en Van Hall Larenstein organiseren gezamenlijk de toelating van studenten met een deficiëntie via een online georganiseerde regeling.

Daarbij worden voor studenten de specifieke toelating vastgesteld, deficiëntiecurssussen aangeboden, toelatingstoetsen afgenomen en wordt de certificering geregeld.

De opleiding kent naast de reguliere september-instroom ook een februari-instroom voor voltijdstudenten.

Studenten die extra uitgedaagd willen worden, kunnen het X-honoursprogramma volgen bij de NHL-Hogeschool, waarbij multidisciplinair gewerkt wordt aan projecten. Studenten krijgen daarvoor een X-honours degree toebedeeld.

De opleiding Communicatie heeft verder versnelde doorstroomprogramma's opgesteld voor studenten die na het behalen van hun bachelorsdiploma willen doorstromen naar een master op de Rijksuniversiteit Groningen (Communicatie- en Informatiewetenschappen) en met de Universiteit Twente (Communication Science). In de afstudeerfase kunnen studenten binnen het afstudeerprofiel Communicatieonderzoek voor 30-60 EC vakken volgen van de pre-masteropleidingen van deze twee universitaire opleidingen.

Het panel vindt de instroom zowel voor voltijd- als voor deeltijdopleidingen zorgvuldig vormgegeven. De opleiding biedt daarbij met name deeltijdstudenten de gelegenheid om een flexibel programma te volgen, op basis van eerder opgedane kennis en ervaring. Het panel is daarnaast positief over de versnelde doorstroommogelijkheden van studenten die een master willen volgen in Communicatiewetenschappen aan de RuG en de UT.

Begeleiding

Communicatie profileert zich als een opleiding die studenten persoonlijk benadert (Kritische Reflectie). De student staat centraal; docenten zijn goed benaderbaar en studenten voelen zich gehoord en gezien, schrijft de opleiding in de Kritische Reflectie. Studenten waarderen de studieloopbaanbegeleiding met een 3,9 in de NSE.

Binnen de studieloopbaanbegeleidingslijn (SLB-lijn) besteedt de opleiding aandacht aan de studieloopbaanontwikkeling. Studenten krijgen een studieloopbaanbegeleider toegewezen, die hen begeleidt op de verschillende keuzemomenten, waarop hij zijn profiel moet vormgeven. In jaar 1 en 2 zijn er wekelijkse SLB-bijeenkomsten. Studenten kunnen voor vragen van persoonlijke aard terecht bij een decaan van de NHL. Studenten met een functiebeperking kunnen gebruik maken van op hun situatie toegesneden voorzieningen.

In de SLB-lijn leren studenten reflecteren op hun professionele ontwikkeling. Studenten geven aan dat zij stevast de opdracht krijgen te reflecteren op hun handelen en daarbij gebruik maken van de STARR-methodiek.¹

Het panel vindt dat de kritische en reflecterende houding van studenten in de reflectieverslagen die het heeft gezien, sterker en geprononceerder naar voren mag komen, dan nu zichtbaar is. Docenten geven aan hier op te sturen. Zij zien dat het ontwikkelen van een kritische houding bij studenten een belangrijke maar lastig te scholen vaardigheid is.

Het panel vindt dat de studiebegeleiding aan studenten verder goed is vormgegeven. Studenten geven aan dat zij goed begeleid worden bij de keuze voor een van de afstudeerprofielen. De contacten met docenten zijn hecht; studenten voelen zich thuis op de opleiding.

De opleiding besteedt specifiek aandacht aan studenten die studievertraging oplopen in jaar 1 en 2. Speciaal voor deze groep heeft de opleiding het instrument *tussensprinter* ontworpen. Tussensprinters krijgen aparte begeleiding van een eigen coach, ook krijgen zij vervroegd de mogelijkheid om toetsen af te ronden om studievertraging te beperken. Daarnaast besteedt de opleiding aandacht aan langstudeerders. Het panel vindt de aandacht voor studievertragers in jaar 1 en 2 belangrijk om studievertraging te voorkomen en heeft daar veel waardering voor.

Docenten

De opleiding Communicatie wordt verzorgd door een team van 29 docenten (19,6 fte). De docent-student ratio bedraagt 1: 25,2. Van de 29 docenten beschikken 21 docenten over een hbo- of wo-masterdiploma. Alle docenten beschikken over een didactische bekwaamheid. Er is ruim aandacht voor scholing. Zo hebben vrijwel alle docenten een BKE-training gehad. Recent hebben twaalf afstudeerdocenten met een niet-recente masteropleiding een cursus Onderzoeksvaardigheden gevolgd. Ook hebben tien docenten een intensieve scholing op het gebied van online communicatie gehad. Er is aandacht voor het verbeteren van de Engelse taalvaardigheid van docenten en de internationale oriëntatie van docenten. Docenten hebben colleges verzorgd aan buitenlandse samenwerkingspartners, waaronder hogescholen en universiteiten in Napels, Valencia, Helsinki, Istanbul en Riga. Docenten zijn veelal werkzaam in de praktijk of hebben ervaring in de praktijk. Studenten zijn tevreden over de kennis van docenten van de beroepspraktijk zo blijkt uit de hoge score van de NSE (3,8).

Het panel heeft kennism gemaakt met een enthousiast en betrokken docententeam, dat goed en continu werkt aan deskundigheidsbevordering. Het panel vindt dat een belangrijk pluspunt, gelet op de snelle ontwikkelingen in het werkveld. Het panel is tevens onder de indruk van de vernieuwingen die in de opleiding zijn doorgevoerd, dankzij de drive van het docententeam om een up-to-date opleiding te verzorgen. Docenten geven aan dat de werkdruk hoog is. Dat heeft onder meer te maken met de grote hoeveelheid toetsen die thans afgenomen worden. In het gesprek met docenten gaven zij aan dat er momenteel onderzoek wordt gedaan naar de werkdruk. Het panel adviseert de opleiding als onderdeel van een oplossing voor de werkdruk, op zoek te gaan naar een meer efficiënte indeling en toetsing van het onderwijsprogramma.

---

¹ STARR staat voor Situatie, Taak, Activiteiten, Resultaat en Reflectie

Voorzieningen

De opleiding is gevestigd in het hoofdgebouw van de NHL Hogeschool aan de Rengerslaan in Leeuwarden. De school is sfeervol en goed geoutilleerd; er zijn voldoende leerplekken, er is een fraaie mediatheek en goede audiovisuele voorzieningen. Het panel heeft een rondleiding gehad door het gebouw en daarbij diverse voorzieningen gezien, waar studenten Communicatie gebruik van kunnen maken. Voorbeelden daarvan zijn een fotografie- en tv-studio, waarbij geoefend kan worden met meer-camera-live-regie en alle vormen van studiofotografie. Er zijn editingruimtes met professionele montageapparatuur waar voice-overs kunnen worden gemaakt. Het panel vindt de voorzieningen voor studenten van een goed niveau.

Conclusie

Het panel heeft kennisgemaakt met een goed vormgegeven onderwijsprogramma dat studenten in staat stelt om binnen vier jaar de eindkwalificaties te bereiken. Het panel heeft veel waardering voor de praktijkgerichtheid van de opleiding, de internationalisering en de aandacht voor online communicatie. Positieve punten zijn verder de eigen ontworpen minoren, de studentbegeleiding en het enthousiasme van het kwalitatief sterke docententeam. Bijzondere vermelding verdient de aandacht voor studievertragers, waarvoor een eigen instrument is ontwikkeld. Ook de voorzieningen zijn goed op orde. Het panel ziet dat de opleiding sterk is in het opleiden van studenten met hands on communicatievaardigheden. Het panel ziet een paar aandachtspunten, waarmee de opleiding haar kwaliteit nog verder kan laten groeien: de profilering strategie mag prominenter worden aangezet in het onderwijsprogramma en hetzelfde geldt ook voor de ontwikkeling van het kritisch en reflecterend vermogen van studenten. Het panel adviseert de opleiding om het onderwerp 'werkdruk voor docenten' op de agenda te houden en te werken aan een oplossing.

Ondanks deze aandachtspunten komt het panel alles overwegend tot het oordeel **goed**.

Standaard 3 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van toetsing. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **voldoende**.

Toetsbeleid

De opleiding Communicatie heeft een toetsplan opgesteld dat is gebaseerd op het NHL Toetskader 2016-2019. In het toetsplan zijn de uitgangspunten voor validiteit, betrouwbaarheid, transparantie en borging van toetsing uitgewerkt.

Wat betreft de validiteit is de relatie tussen onderwijs/toetseenheid en kwalificaties helder vastgelegd in het informatiesysteem Educator. Het panel constateert dat de toetsing de te behalen competenties afdekt.

De betrouwbaarheid is geborgd in het overzicht van toetsen en opdrachten in de Informatiegids 2016-2017. Daaruit blijkt dat de opleiding gebruik maakt van een variatie aan toetsvormen die zijn verdeeld over de perioden. Studenten worden door meerdere examinatoren beoordeeld.

De transparantie wordt zichtbaar in het overzicht van toetsen, dat is opgenomen in het studentstatuut. Door het overzicht van toetsen heeft iedere student inzicht in de competenties die behaald moeten zijn en is de student bekend met het type toetsing.

Het panel vindt dat het toetsplan voldoet aan de eisen die aan validiteit, transparantie en betrouwbaarheid mogen worden gesteld.

Toetsen beoordelen

De opleiding kent een gevarieerde mix van toetsvormen, die de diverse leerlijnen ondersteunen. Deze bestaan uit schriftelijke toetsen, opdrachten, portfoliogesprekken en assessments. De opleiding werkt uitsluitend met summatieve toetsen. Studenten kunnen bij opdrachten een conceptversie inleveren, waarop zij feedback krijgen. Het panel heeft van studenten gehoord, dat zij zich goed voorbereid voelen op de toetsen.

Het panel stelt verder vast dat de opleiding gebruik maakt van een veelvoud van toetsen, die vaak niet meer dan 2 EC aftoetsen. In de propedeuse bijvoorbeeld zijn er 23 toetsmomenten, waarvan elf bestaan uit opdrachten. Het panel acht het raadzaam om te onderzoeken of het mogelijk is om competenties meer in samenhang te toetsen, waarbij huidige deelttoetsen van 2 of 3 studiepunten samenkomen in een toets met veel meer studiepunten, en dus grote studieonderdelen in één keer getoetst worden. De opleiding hoeft daarbij in de ogen van het panel niet terug te deinsen voor toetsen van 15 tot wel 30 studiepunten. NHL Hogeschool hanteert in het onderwijsbeleid de term 'robust curriculum' voor een curriculum met grotere, samenhangende onderwijseenheden. Idealiter weerspiegelt de toetsing zo'n 'robust' vormgegeven curriculum. Dit is nu nog niet het geval bij de huidige meer fragmentarische wijze van toetsen.

Ook zou het panel de opleiding willen adviseren om nog eens te kijken naar de mogelijkheid om meer formatieve toetsmomenten in te lassen.

Meerdere docenten zijn betrokken bij de ontwikkeling van toetsen, waarmee het vierogenprincipe is geborgd. Voor iedere toets is een toetsmatrijs aanwezig. Het panel vindt de toetsconstructie adequaat georganiseerd.

De beoordeling van opdrachten, assessments en portfolio's vindt plaats aan de hand van beoordelingsformulieren, waarin steeds meer gebruik wordt gemaakt van rubrics. Docenten geven aan nog te zoeken naar een betere vorm van beoordeling dan nu in het formulier is vastgelegd. Bij de beoordeling van assessments, stages, opdrachten en eindwerken zijn steevast twee beoordelaars betrokken. Beoordelingen worden op elkaar afgestemd met kallibratiesessies. Studenten hebben de mogelijkheid om gecorrigeerde schriftelijke toetsen in te zien en om een toelichting te vragen. Studenten zijn tevreden over de nakijktijd en de mogelijkheid om toetsen in te zien.

Het panel vindt de beoordeling over het algemeen passend en adequaat vormgegeven. Het panel ziet mogelijkheden om de inzichtelijkheid van de beoordeling te verbeteren en de feedback te vergroten. Studenten weten dan beter wat er van ze verwacht wordt, docenten weten beter waarop getoetst wordt. De kallibratie systematiek kan beter worden beschreven en vastgelegd.

Borging

De examencommissie is verdeeld in een toetscommissie die betrokken is bij de borging van de kwaliteit van toetsing en in een klachten-en verzoekencommissie. De toetscommissie werkt als subcommissie in opdracht van de examencommissie. De toetscommissie is belast met het screenen van toetsen waarbij advies uitgebracht wordt aan de examencommissie. De toetscommissie bekijkt diverse toetsen om te bepalen of deze voldoen aan de uitgangspunten van het toetsbeleid.

De examencommissie screent een aantal keren per jaar een selectie aan eindwerken waarbij de bevindingen gerapporteerd worden aan het afdelingsteam. De examencommissie wijst tevens de examinatoren aan. De examinatoren hebben een BKE-training gevolgd.

Het panel heeft kennisgemaakt met de examencommissie en de toetscommissie. Het panel stelt vast dat de examencommissie zich actief bezig houdt met de kwaliteit van toetsing en de kwaliteit van de eindwerken. Er zijn contacten met de Haagse Hogeschool en andere opleidingen uit de regio om de werkwijze rond afstuderen en beoordelen met elkaar te vergelijken. Wel valt op dat de verslaglegging van examencommissie en toetscommissie wat beknopt en beperkt is. Voorts viel het het panel op dat de opleidingscoördinator tevens lid is van de toetscommissie. Deze situatie is in de loop der jaren zo gegroeid. Het panel acht het raadzaam om de verschillende verantwoordelijkheden zichtbaarder te scheiden en de bemensing van de toetscommissie aan te passen.

Conclusie

Het panel vindt dat de opleiding een adequaat toetssysteem heeft ontwikkeld met oog voor validiteit (vier-ogenprincipe), betrouwbaarheid (inzetten interne en externe beoordelaars) en transparantie (heldere toets- en beoordelingscriteria). Het panel stelt eveneens vast dat het samenhangend systeem van toetsing de te behalen competenties afdekt. Het panel ziet dat de opleiding zich actief bezighoudt met het optimaliseren van de kwaliteit van toetsing en beoordeling. Daarbij geeft het panel de overweging mee om de hoeveelheid toetsen terug te

brengen. De examencommissie weet in de ogen van het panel haar rol te pakken in de borging van de toetskwaliteit. Alles tegen elkaar afwegend komt het panel tot het oordeel **voldoende** voor zowel de deeltijd- als de voltijdopleiding.

Standaard 4 Gerealiseerde eindkwalificaties

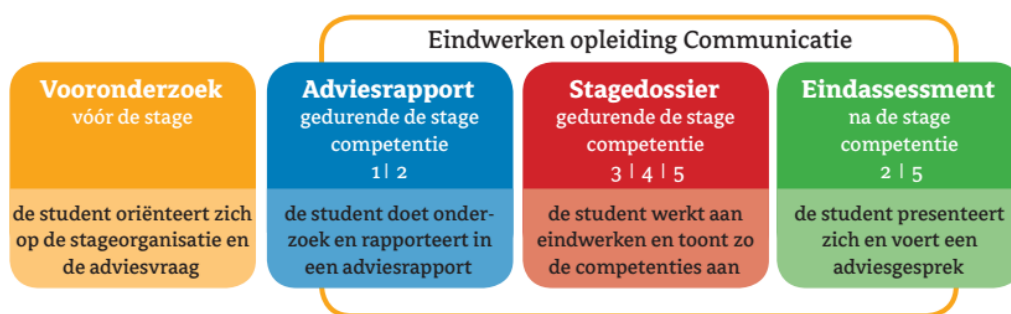
De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van het gerealiseerde niveau. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **voldoende**.

Afstudeerfase

Aan het einde van het vierde jaar tonen voltijdstudenten aan de eindkwalificaties behaald te hebben door hun competenties op niveau 3 aan te tonen in de afstudeerstage. Studenten voeren opdrachten uit in een authentieke situatie, waarin zij beroepsproducten maken en beroepshandelingen uitvoeren. Het behalen van de eindkwalificaties is zichtbaar in drie eindwerken: (1) het adviesrapport, (2) het stagedossier en (3) het eindassessment.

In de verschillende eindwerken worden de verschillende competenties aangetoond.

In het eerste semester van het vierde jaar bereiden studenten de afstudeerfase voor door het verwerven van een afstudeerstage en een afstudeeropdracht. Doordat dit het karakter van een sollicitatie heeft, verdiept de student zich in zowel de organisatie als de opdracht. De stageorganisatie moet in ieder geval een communicatiedeskundige in huis hebben met een relevante opleiding of er moet een communicatieafdeling aanwezig zijn, die in staat is afstuderende studenten als stagebegeleider te begeleiden. De afstudeerstage dient plaats te vinden in een andere organisatie dan de organisatie, waar studenten in het derde jaar stage hebben gelopen.

Volgens de afstudeerhandleiding behelst de afstudeeropdracht het ontwikkelen van een advies op tactisch of strategisch niveau. De afstudeeropdracht wordt in het eerste semester voorbereid door het doen van een vooronderzoek. Studenten verdiepen zich in de organisatie en het vraagstuk waarvoor zij een advies gaan ontwikkelen. Meestal bestaat het vooronderzoek uit deskresearch. In het tweede semester lopen studenten stage in een organisatie, waarin zij naast het uitvoeren van de opdracht ook meelopen in de organisatie als communicatiedeskundige. Studenten leveren hun vooronderzoek in bij de toegewezen afstudeerdocent. Pas als het vooronderzoek voldoende is bevonden, gaan studenten verder met hun afstudeeronderzoek, dat leidt tot een adviesrapport. In het adviesrapport tonen studenten de competenties Analyseren &

Onderzoeken en Ontwikkelen van en adviseren over communicatiebeleid aan. Het adviesrapport wordt beoordeeld door de afstudeerdocent en een onafhankelijke examinator.

Voorafgaand aan de stage maken studenten een stageplan, waarin zij aangeven op welke wijze zij de competenties Plannen & Organiseren, Creëren & Realiseren en Representeren gaan aantonen. In de stagedossiers tonen studenten de beheersing van deze competenties op niveau 3 aan, met overtuigende bewijslast, gekoppeld aan reflectie via de STARR-methode. De stagebegeleider geeft een oordeel over het functioneren van de student. Dit oordeel wordt meegewogen in de beoordeling van de stagedossiers. Het stagedossier wordt uiteindelijk beoordeeld door de afstudeerdocent en een onafhankelijke examinator.

Het eindassessment vindt plaats als beide andere eindwerken voldoende zijn bevonden. In het eindassessment tonen studenten aan dat zij kunnen functioneren als beginnend communicatieadviseur in een gesimuleerde situatie tegenover twee onafhankelijke examinatoren en een externe adviseur uit het werkveld.

Deeltijdstudenten doorlopen hetzelfde afstudeertraject, waarbij zij de afstudeeropdracht binnen hun eigen organisatie uitvoeren.

Het panel ziet dat de opleiding haar praktijkgerichtheid tot in het afstudeerjaar recht blijft doen. Zo wordt in het afstudeertraject een prominente plaats ingenomen voor het stagedossier. De praktijkgerichtheid is tevens goed zichtbaar in het aantal EC dat aan de verschillende eindwerken wordt toebedeeld.

Het adviesrapport krijgt daarbij 8 EC, de stage en het stagedossier beslaan 20 EC en het eindassessment telt 2 EC. De alumni, die het panel gesproken heeft, zeggen vooral het eindassessment als leerzaam te hebben ervaren. Aan de hand van een nieuwe casus moeten studenten zich goed kunnen profileren en een strategische oplossing kunnen ontwikkelen in een gesprek. Voor veel afstuderende studenten is het eindassessment een spannende en lastige opdracht.

Het panel vindt de afstudeerfase breed van opzet. De afstudeerhandleiding is helder geschreven en biedt veel houvast aan studenten. De nadruk ligt meer op het opdoen van praktijkervaring en het aantonen daarvan, waarbij het adviesrapport een minder geprononceerde rol vervult. Het eindgesprek staat daarnaast op zichzelf. In lijn met de eerdere opmerkingen onder Standaard 3, acht het panel een meer holistische benadering van het afstudeertraject mogelijk, waarmee de opleiding meer diepgang kan bereiken in de afstudeerfase voor studenten (zie ook hieronder). Het panel constateert dat de beoordeling van het adviesrapport en het eindassessment aan de hand van rubrics gedaan wordt. Voor het stagedossier wordt gewerkt met een beschrijving waar de student aan moet voldoen. Het panel stelt vast dat docenten meer gebruik kunnen maken van de mogelijkheid tot feedback.

Realisatie eindkwalificaties

Het panel heeft in totaal negentien adviesrapporten bestudeerd: zestien adviesrapporten van voltijdstudenten en drie adviesrapporten van deeltijdstudenten. Het panel heeft de voldoende beoordelingen van alle negentien adviesrapporten kunnen onderschrijven. Daarnaast heeft het panel de stagedossiers bestudeerd en kennisgenomen van de beoordelingen van de eindassessments. Het panel heeft de afstudeerfase en de eindwerken besproken met studenten, docenten, alumni en werkveld.

Uit zowel de gesprekken, de stagedossiers en de adviesrapporten blijkt dat studenten over goede praktijkvaardigheden beschikken en tot praktische oplossingen kunnen komen van vraagstukken. De onderwerpen van de adviesrapporten zijn relevant. De stagebedrijven zijn divers. Het taalgebruik in de adviesrapporten en de stagedossiers is op orde. Het panel vindt wel dat er meer aandacht kan worden besteed aan de vormgeving van de adviesrapporten en de stagedossiers om de leesbaarheid te vergroten.

Het panel stelt vast dat de aandacht voor praktijkgerichtheid in de adviesrapporten groter is dan de aandacht voor strategie en analyse van de organisatievraagstukken waarvoor een aanpak wordt gevraagd. Dat leidt weliswaar tot bruikbare adviezen, maar gaat ten koste van de theoretische onderbouwing van de organisatievraag en de wijze waarop communicatie kan bijdragen aan het oplossen van deze vraag. Studenten kunnen meer gebruik maken van relevante theorie en actuele modellen, dan nu het geval is. Het panel denkt daarbij bijvoorbeeld aan de customer journey bij het organiseren van een event of het business canvas model bij een startend bedrijf. Ook vindt het panel dat studenten meer aandacht kunnen besteden aan benchmarking en branchemarking. Het onderzoek is meestal goed uitgevoerd. Wel zou het panel graag willen zien dat studenten in de toekomst meer gebruik zullen en kunnen maken van online analyse tools, zoals een campagne via SEA op facebook en instagram om een specifieke doelgroep te bereiken, zeker nu de opleiding meer aandacht besteedt aan online communicatie. De verbinding tussen de conclusies uit het onderzoek en de voorgestelde communicatieaanpak kan sterker worden verwoord. Goed is dat het advies ook vaak gevolgd wordt door een uitwerking van de middelen. Een herkenbare overkoepelende strategie van de gekozen middelen zou bijdragen aan de kwaliteit van de eindwerken. Het panel vraagt tot slot aandacht voor het accountable maken van de gegeven adviezen. De eindwerken zouden aan kwaliteit winnen als niet alleen vermeld staat welke communicatiedoelen worden nagestreefd maar ook hoe de resultaten gemeten kunnen worden.

Het panel respecteert de keuze van de opleiding om een praktijkgerichte insteek te kiezen, ook in de afstudeerfase. Het panel vindt echter dat deze keuze niet ten koste mag gaan van de methodische en strategische aanpak van de afstudeeropdrachten. Het panel stelt vast dat de adviesrapporten 8 EC van het totale afstudeertraject uitmaken en denkt dat meer ruimte voor het adviesrapport de diepgang in de adviesrapporten kan bevorderen.

Het panel vindt verder dat de kritische reflecterende houding van studenten ook meer zichtbaar mag worden gemaakt in de stagedossiers. Daar zou de opleiding door gebruik van meer gerichte stageopdrachten studenten mogelijk meer toe kunnen stimuleren dan nu het geval is. Het panel is blij om te horen dat het kritische reflecterend vermogen wel een duidelijke plek heeft in het eindassessment.

Functioneren afgestudeerden

Het panel heeft kunnen vaststellen dat de opleiding dankzij haar praktijkgerichte insteek studenten af weet te leveren die goed hun weg in de praktijk kunnen vinden. Uit onderzoek blijkt dat afgestudeerden na het afronden van de opleiding snel een baan weten te vinden. Zo zijn 72 van de 88 alumni uit het cohort 2011 dat in 2015 afgestudeerd is, aan het werk in het communicatievak. Het werkveld is tevreden over de kwaliteit van de afgestudeerden. Alumni die na hun opleiding een master willen volgen in Communicatiewetenschappen geven aan goed de aansluiting met het universitaire programma te kunnen maken. Alumni zijn ook na hun afstuderen

nauw betrokken bij de opleiding, door gastcolleges te geven, als stagebegeleider op te treden, of nascholing te volgen. Het panel heeft veel waardering voor de wijze waarop de opleiding de alumni duurzaam bij het onderwijsprogramma weet te betrekken.

Conclusie

Het panel stelt op basis van de bestudeerde selectie van eindwerken vast dat afgestudeerden voldoende kunnen aantonen over de eindkwalificaties op hbo-bachelor niveau te beschikken. Dat is zichtbaar in de stagedossiers, adviesrapporten en de beoordelingen van de eindassessments. Het panel ziet dat de opleiding een breed afstudeertraject kent, met veel aandacht voor de stage en het verwerven van competenties in de praktijk. Hoewel het panel begrip heeft voor deze keuze, ziet het panel dat daardoor de diepgang, de methodische en strategische aanpak van adviesvragen minder prominent zichtbaar zijn in de adviesrapporten waarmee studenten afstuderen. De adviesaanvragen zijn naar mening van het panel daarentegen goed bruikbaar in de praktijk. Afgestudeerden kunnen goed hun weg vinden in de beroepspraktijk of in de vervolgopleiding. De opleiding houdt actief contact met alumni.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel voltijd	Oordeel deeltijd
<i>Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties</i>	voldoende	voldoende
<i>Standaard 2 Onderwijsleeromgeving</i>	goed	goed
<i>Standaard 3 Toetsing</i>	voldoende	voldoende
<i>Standaard 4 Gerealiseerde eindkwalificaties</i>	voldoende	voldoende

Weging en conclusie

De oordelen zijn gewogen volgens de beslisregels van de NVAO.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' indien standaard 1, 3 of 4 als 'onvoldoende' beoordeeld wordt. Een 'onvoldoende' bij standaard 1 kan niet leiden tot het toekennen van een herstelperiode door de NVAO.

- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien ten minste twee standaarden als goed worden beoordeeld, waaronder in elk geval standaard 4.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien ten minste twee standaarden als excellent worden beoordeeld, waaronder in elk geval standaard 4.

Het visitatiepanel heeft de bachelor opleiding Communicatie aan de NHL Hogeschool Ieren kennen als een praktijkgerichte opleiding, waar studenten op een persoonlijke manier begeleid door een enthousiast docententeam werken aan hun kwalificaties. Het panel heeft veel waardering voor de wijze waarop de opleiding internationalisering heeft georganiseerd binnen het onderwijsprogramma

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bacheloropleiding Communicatie van NHL Hogeschool als **voldoende**.

Aanbevelingen

Het panel geeft de opleiding de volgende aanbevelingen mee:

Algemeen

- Houd goed oog voor je sterke kanten wanneer de opleiding zou gaan fuseren.

Standaard 1

- Maak je profilering en je branding krachtiger, bijvoorbeeld door de actualiteit van je programma naar voren te laten komen en de eigen minoren die de opleiding heeft ontwikkeld sterker te gebruiken in de profilering te laten komen.

Standaard 2

- Overweeg een leerlijn adviseren in te voeren.
- Houd de literatuurlijst vanuit het oogpunt van studiekosten nog eens tegen het licht.
- Optimaliseer en borg de internationalisering, het is zinnig dat er een goed uitgewerkt beleidsplan komt met een heldere visie en concrete doelen en dat aangeeft waar internationalisering in het curriculum en de rubrics terugkomt.
- Werk uit op welke wijze je de pijler Strategie van je profiel sterker naar voren laat komen in je programma en met name in jaar vier en kijk daarbij ook naar je onderzoekslijn.
- Stimuleer de ontwikkeling van een kritische reflectieve houding van studenten, bijvoorbeeld door gerichte stageopdrachten te geven.

Standaard 3

- Overweeg een meer holistische wijze van toetsing in te voeren, in plaats van de grote hoeveelheid toetsen op dit moment en overweeg daarbij formatieve vormen van toetsing in te vullen.
- Overweeg de bemensing van toetscommissie en onderwijsontwikkelgroep om daarmee de helderheid in de scheiding van functies te bevorderen.

Standaard 4

- Overweeg in het afstudeertraject meer verbinding te leggen tussen communicatie-advies, stage en eindgesprek.
- Versterk de diepgang van de communicatieadviezen, door meer ruimte te bieden (in tijd) voor analyse en theoretische uitdieping van de organisatievraagstukken, de methodische onderbouwing van de adviezen, het beschrijven van de overkoepelende strategie van de aanpak en de accountability van de adviezen.
- Besteed meer aandacht aan de vormgeving van de adviesrapporten en de stagedossiers.

Bijlagen

Bijlage 1 Eindkwalificaties van de opleiding

LOCO-competentie 1	Analyseren en onderzoeken
<i>Omschrijving</i>	De communicatieprofessional signaleert voor zijn organisatie of opdrachtgever op proactieve wijze ontwikkelingen in de interne en externe omgeving. Hij signaleert relevante ontwikkelingen in de politieke, maatschappelijke, economische, technologische, interculturele en specialistische omgeving en zet die informatie om naar voor de organisatie relevante kennis. Hij initieert, voert uit, rangschikt en beoordeelt de resultaten van onderzoek en analyse. Hij bepaalt de relevantie van de gesignaleerde trends, gedragsveranderingen en verschuivingen op (inter)nationaal niveau en plaatst deze in het perspectief van de korte, middellange en lange termijn. Hij brengt de resultaten op niveau van strategische beleidsvorming en vertaalt deze in conclusies en aanbevelingen.
LOCO-competentie 2	Ontwikkelen van en adviseren over communicatiebeleid ¹
<i>Omschrijving</i>	De communicatieprofessional adviseert over en ontwikkelt communicatiebeleid dat bijdraagt aan een optimale realisatie van de organisatiedoelen en organisatiestrategie. Hij is zich bewust van de wederzijdse beïnvloeding van communicatiebeleid en andere beleidsterreinen. Vervolgens kan hij op grond van het vastgestelde communicatiebeleid bepalen wat de beste strategie is om de communicatiedoelen te bereiken. Hij kan een verantwoord advies geven over in te zetten communicatiemiddelen, rekening houdend met doelstellingen, doelgroep(en), publieksgroepen en actoren. Hij overziet daarbij de financiële en budgettaire consequenties van zijn keuzes en maakt in het keuzeprocess ook een maatschappelijke en ethische afweging.
LOCO-competentie 3	Plannen en organiseren
<i>Omschrijving</i>	De communicatieprofessional organiseert en plant de uitvoering van het communicatiebeleid van de organisatie en van de communicatiemiddelen, met inachtneming van de beleidscyclus. Hij creëert draagvlak voor meer of minder omvangrijke en complexe communicatieprojecten, stuurt deze aan, coördineert en legt verantwoording af over de behaalde resultaten aan de (interne) opdrachtgever.
LOCO-competentie 4	Creëren en realiseren
<i>Omschrijving</i>	Om communicatiedoelstellingen bij diverse doelgroepen te kunnen bereiken, moeten communicatiemiddelen gerealiseerd worden. Het kan hier gaan om zowel periodieke als niet-periodieke activiteiten voor interne of externe doelgroepen. De communicatieprofessional verzorgt ontwerp, uitvoering en productie van communicatiemiddelen (concepten, middelen en content).
LOCO-competentie 5	Representeren
<i>Omschrijving</i>	De communicatieprofessional heeft kennis van de organisatie en geeft blijk van voldoende omgevingssensitiviteit om als ambassadeur voor het bedrijf op te treden wanneer de organisatie gevraagd of ongevraagd in de openbaarheid treedt. Hij kan issues en informatie voor verschillende doel- en publieksgroepen op hun waarde schatten en zodanig communiceren dat recht wordt gedaan aan de belangen en het imago van de organisatie.

Bijlage 2 Overzicht opleidingsprogramma

VoltijdLeerplan 2016-2017 jaar 1, propedeusefase, competentieniveau 1

LIJN	PERIODE 1	PERIODE 2	PERIODE 3	PERIODE 4
Integrale lijn	Mediaontwikkeling <i>Competentie 4</i> p-taak Afronding: <i>opdracht</i> (3 EC)	Trendonderzoek <i>Competentie 1</i> p-taak Afronding: <i>opdracht</i> (3 EC)	Eventmanagement <i>Competentie 3 en 5</i> p-taak Afronding: <i>opdracht</i> (3 EC)	Communicatieplanning <i>Competentie 2</i> p-taak Afronding: <i>opdracht</i> (3 EC)
	Contextgebonden onderwijs aansluitend op p-taak <ul style="list-style-type: none"> • Beeld • Tekst <i>Competentie 4</i> Afronding: <i>toets</i> (3 EC)	Contextgebonden onderwijs aansluitend op p-taak <ul style="list-style-type: none"> • Onderzoeksvaardigheden • Organisatie en omgeving <i>Competentie 1</i> Afronding: <i>toets</i> (3 EC)	Contextgebonden onderwijs aansluitend op p-taak <ul style="list-style-type: none"> • Eventmanagement • Presentatievaardigheden <i>Competentie 3 en 5</i> Afronding: <i>mondelinge toets</i> (3 EC)	Contextgebonden onderwijs aansluitend op p-taak <ul style="list-style-type: none"> • Communicatietheorie • Rapporteren <i>Competentie 2</i> Afronding: <i>toets</i> (3 EC)
Conceptuele lijn/ Vaardigheidslijn	Bedrijfseconomie <i>Competentie 2 en 3</i> Afronding: <i>toets</i> (3 EC)	Marketing <i>Competentie 2</i> Afronding: <i>toets</i> (3 EC)	Psychologie <i>Competentie 2 en 4</i> Afronding: <i>toets</i> (3 EC)	Algemene economie <i>Competentie 1</i> Afronding: <i>opdracht</i> (3 EC)
	Online medialandschap <i>Competentie 1 en 4</i> Afronding: <i>opdracht</i> (2 EC)	Webcontent <i>Competentie 4</i> Afronding: <i>opdracht</i> (2 EC)	Visuele media1 <i>Competentie 4</i> Afronding: <i>toets</i> (2 EC)	Visuele media 2 <i>Competentie 4</i> Afronding: <i>opdracht</i> (2 EC)
	Interculturele communicatie <i>Competentie 1 en 4</i> Afronding: <i>toets</i> (3 EC)	Correct schrijven Afronding: <i>toets</i> (3 EC)	English 1 Afronding: <i>mondelinge toets</i> (3 EC)	English 2 Afronding: <i>opdracht</i> (3 EC)
SLB		SLB	SLB	SLB (2 EC)

Voltijd Leerplan 2016-2017 jaar 3, afstudeerfase vanaf semester 2 competentieniveau 3

SEMESTER 1		SEMESTER 2
<p>Oriënterende stage (24 EC) <i>Competentie 3 en competentie 1 en/of 2, 4, 5</i> Competentie 3 en minimaal een andere competentie op niveau 2 zijn verplicht <i>(Te behalen competenties zijn afhankelijk van de specifieke opdracht die een student uitvoert.)</i></p>	<p>Project Internatio-nal Communi-cation² <i>Competentie 2</i> <i>Opdracht (2 EC) en</i> <i>Competentie 5</i> <i>Opdracht/ excursie buitenland (2 EC)</i></p>	<p>Vrije minor (30 EC) <i>Te behalen competenties zijn afhankelijk van de gekozen minor</i> Keuze uit <ul style="list-style-type: none"> • Art & copy (B=beeld, T=tekst) P-taak (9), Onderzoek 1 (3), Lay-out, typografie en compositie offline (3), Wervend schrijven voor media offline (3,T), Locatie- en studiofotografie (3), Creative strategies (3), Lay-out, typografie en compositie online (3, B), Animated graphics (3, B), Wervend schrijven voor media online (2,T), Schrijven voor radio/tv (3,T), Commercials (3), Studio-uren <ul style="list-style-type: none"> • Journalistieke producties (B=beeld, T=tekst) P-taak (9), Onderzoek 1 (3), Nieuws maken (3), Interviewen (3), Webredactie (3,T), Fotografie (3,B), Research (3), Verhalen vertellen (3,B), Bladformule (3,B), Artikelen schrijven (3,T), Tekstredactie (3,T), Studio-uren <ul style="list-style-type: none"> • Online journeys De online gesprekspartner (9), Online strategie en content (p-taak) (9), Online onderzoek 1 (3), Online onderzoek 2 (3), Customer journey (3), Philosophy of online technology (3) <ul style="list-style-type: none"> • Psychologie Analysevaardigheid I (3), Analysevaardigheid II (2), Social influence (5), Arbeids- en organisatiepsychologie (4), P-taak AOP onderzoek (4) Cognitieve psychologie (4), Mediapsychologie (4), P-taak Mediapsychologie (4) <ul style="list-style-type: none"> • Buitenlandstudie⁷ 30 EC waarvan Onderzoek 1³ (3) <ul style="list-style-type: none"> • Samenwerkingsminor of Vrije minor buiten de opleiding⁷: b.v. Ondernemen of Marketing 3.0: 30 EC waarvan Onderzoek 1⁶ (3) </p>

² Als je een studie in het buitenland volgt en je kunt daar maximaal 4 EC's extra halen (34 EC) dan kun je deze vier EC's inzetten ter compensatie van dit project.

³ Een verplicht onderdeel in jaar 3 is onderzoek (pretesting). Als je dit onderdeel niet haalt in je minor buiten de opleiding of tijdens je studie in het buitenland, volg je in jaar 4 het deficiëntieprogramma Onderzoek pretesting. Te veel behaalde EC's in de minor buiten de opleiding kun je inzetten in de vrije ruimte in jaar 4.

Voltijd Leerplan 2016-2017 jaar 4, afstudeerfase, competentieniveau 3

SEMESTER 1	SEMESTER 2	Eindassessment (2 EC) Competentie 2
<p>Adviseren Afronding: <i>opdracht</i> (2 EC) Kwalitatief onderzoek Afronding: <i>opdracht</i> (2 EC) Vooronderzoek Inclusief Communicatietheorie en SLB-4 Afronding: <i>opdracht</i> (2 EC) Projectweek <i>Competentie 5</i> Afronding: <i>opdracht</i> (1 EC)</p> <p>Verdiepende minor (19 EC) binnen de afstudeerprofielen <i>Strategische Communicatie, Tekst en Communicatie, Visuele Communicatie</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • P-taak in de vorm van minoroverstijgende projecten <i>Competentie 1,2,3,4,5 (afhankelijk van de opdracht die de student uitvoert)</i> Afronding: <i>opdracht</i> (7 EC) • Ondersteunend onderwijs (12 EC per minor) <ul style="list-style-type: none"> ○ Communicatieonderzoek: afhankelijk van de universiteit ○ Strategische Communicatie: <ul style="list-style-type: none"> - Strategievorming (3 EC), - Communicatie en Reputatie (2 x 3 EC), - Keuzemodule: De Communicatiepraktijk, Brandexperience of Global Marketing & Advertising (3 EC) ○ Tekst en Communicatie: <ul style="list-style-type: none"> - Crossmediale journalistiek (3 EC) - Hoofdredactie (3 EC) - Professioneel Presenteren (3 EC) - Freelance teksten (3 EC) ○ Visuele Communicatie: <ul style="list-style-type: none"> - Visual trends (6 EC) - Design dynamics (3 EC) - Strategie en concept (3 EC) 	<p>Afstudeerstage</p> <ul style="list-style-type: none"> • Communicatieadvies <i>Competentie 1 en 2</i> Afronding: <i>opdracht</i> (8 EC) • Afstudeerdossier <i>Competentie 3, 4 en 5</i> Afronding: <i>opdracht</i> (20 EC) 	
Vrijekeuzeruimte (4 EC verschillende combinatiemogelijkheden) ¹		
SLB 4		

Afstudeerprofiel communicatieonderzoek

SEMESTER 1	SEMESTER 2	
Adviseren Afronding: <i>opdracht</i> (2 EC) Vooronderzoek Afronding: <i>opdracht</i> (2 EC)	Afstudeerstage <ul style="list-style-type: none"> • Communicatieadvies <i>Competentie 1 en 2</i> Afronding: <i>opdracht</i> (8 EC) <ul style="list-style-type: none"> • Afstudeerstagedossier • Afronding: <i>opdracht</i> (16 EC) 	Eindassessment (2 EC) <i>Competentie 2 en 5</i>
Vakken aan de RUG (20 EC)	Vakken aan de RUG (20 EC)	
SLB 4		

Deeltijd Leerplan propedeusefase, competentieniveau 1

	Communicatie-Planning*	Algemene kennis en vaardigheden*	Communicatiekunde Engels en Nederlands	Marketing	
Integrale lijn	<p><i>Competentie 1 en 2</i></p> <p>Beroepsproducten zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> • knipselkrant • eenvoudig (beschrijvend) onderzoek • eenvoudig communicatieadvies • eenvoudig communicatieplan • organisatiebeschrijving <p>(21 EC)</p>	<p><i>Competentie 3, 4 en 5</i></p> <p>Beroepsproducten zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> • evenementen • mediaplan • middelen zoals audiovisuele middelen, (foto)grafische middelen, multimedia, ruimtelijke presentatievormen en tekstuele middelen • projectplanning • presenteren • bedrijfseconomie • psychologie <p>(21 EC)</p>		<p><i>Competentie 1 en 2</i></p> <p>p-taak (7 EC) met de volgende beroepsproducten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • marketingplan 	
Conceptuele lijn				Communicatiekunde (3 EC)	<p>Contextgebonden onderwijs aansluitend op p-taak (3 EC)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Marketing • Rapporteren
Vaardigheids-lijn				<ul style="list-style-type: none"> • Remedial English 3 (3 EC) in LC** • Nederlands Spelling *** (2 EC) in LC 	
Studie-loop-baan-lijn					

Deeltijd Leerplan hoofdfase, competentieniveau 2

	Onderzoek	Algemene Basisvaardigheden	Interne Communicatie & Organisatie	Corporate Communicatie & Huisstijl,
Integrale lijn	<p><i>Competentie 1</i></p> <p>p-taak (7 EC): Onderzoeksrapport</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek (met SPSS) • Presenteren 		<p><i>Competentie 1 en 2</i></p> <p>p-taak (4 EC) Advies over interne communicatie en organisatie</p>	<p><i>Competentie 1 en 2</i></p> <p>p-taak (4 EC): Advies over corporate communicatie en huisstijl</p>
			<p>Contextgebonden onderwijs aansluitend op de p-taak, schriftelijke toetsing (3 EC)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interne Communicatie <p><i>Competentie 2</i></p>	<p>Contextgebonden onderwijs aansluitend op de p-taak, schriftelijke toetsing (3 EC)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Corporate Communicatie en Huisstijl <p><i>Competentie 2 en 5</i></p>
Conceptuele lijn	<p>Keuzeruimte hoofdfase* (10 EC)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bedrijfsconomie (2 EC) <p><i>Competentie 2 en 3</i></p>	<p>Interne middelen (3 EC) <i>Competentie 4</i> Opdracht personeelsblad</p> <ul style="list-style-type: none"> • Copywriting • Opmaak en typologie 	<p>Externe middelen (3 EC) <i>Competentie 4</i> Opdracht website</p> <ul style="list-style-type: none"> • Schrijven voor het web • Huisstijl
Vaardigheids	<p>Praktijkervaring uitvoerend niveau* (10 EC)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ICT (3 EC) <p><i>Competentie 4</i></p>		
Studie-loopbaan	<p><i>Competentie 1, 2, 3, 4 en 5</i></p> <p>Toepassing op de werkplek I (8 EC)</p>			

Vervolg Deeltijd Leerplan hoofdfase, competentieniveau 2

	Publieke Communicatie	Marketingcommunicatie
Integrale lijn *	<p><i>Competentie 3 en 5</i></p> <p>p-taak (4 EC)</p> <p>Beleidsvraagstuk – debat of symposium</p>	<p><i>Competentie 1, 2, 3 en 4</i></p> <p>p-taak (4 EC)</p> <p>Marketingcommunicatieplan</p>
Conceptuele lijn	<p>Contextgebonden onderwijs aansluitend op de p-taak, schriftelijke toetsing (3 EC)</p> <ul style="list-style-type: none"> • PR en voorlichting • Openbaar bestuur • Interactieve beleidsvorming <p><i>Competentie 2</i></p>	<p>Contextgebonden onderwijs aansluitend op de p-taak, schriftelijke toetsing (3 EC)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Marketingcommunicatie <p><i>Competentie 2</i></p>
	<p>Perscontacten (3 EC)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Persbeleid, Publicatieplan <p><i>Competentie 5</i></p>	<p>Reclamemiddelen (3 EC)</p> <p><i>Competentie 4</i></p>
Vaardigheidslijn *		
Studie-loopbaan lijn	<p><i>Competentie 1, 2, 3, 4 en 5</i></p> <p>Toepassing op de werkplek II (8 EC)</p> <p>Assessment hoofdfase (2 EC)</p>	

Deeltijd Leerplan Afstudeerfase, competentieniveau 3

Vrije minor	Verdiepende minor	Afstuderen	
<p><i>Competentie 1, 2, 3, 4 en 5**</i></p> <p>Keuze uit de minoren (30 EC inclusief praktijkervaring):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Commerciële Communicatie, • Social Strategy • Journalistiek • Grafische Communicatie • Eventmanagement 	<p><i>Competentie 1, 2, 3, 4 en 5</i></p> <p>Keuze uit de minoren (20 EC):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Commerciële Communicatie • Journalistiek • Grafische Communicatie • Doorstroomprogramma Universiteit Groningen en Twente 	<p><i>Competentie 1 en 2</i></p> <p>Communicatieadvies (8 EC)</p>	<p>Eindassessment (2 EC) <i>Competentie 2</i></p>
	<p><i>Competentie 1, 2, 3, 4 en 5</i></p> <p>Toepassing op de werkplek (10 EC)</p>	<p><i>Competentie 3, 4 en 5</i></p> <p>Afstudeeropdracht (10 EC)</p>	
	<p>Vrije keuzeruimte* (10 EC)</p>		

* Deze onderdelen worden beoordeeld in een portfolioassessment bij de start van de opleiding.

** Het is afhankelijk van de minor aan welke competenties op niveau 3 de student werkt.

Bijlage 3 Rendementen

Kwantitatieve gegevens over de opleiding

Tabel 1: Uitval uit het eerste jaar

Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (eerstejaars ho) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, zo mogelijk voor de laatste zes cohorten:

Cohort	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Uitval voltijd	28%	29%	32%	23%	22%	36%
Uitval deeltijd (aantallen)	2	0	1	0	0	1

Tabel 2: Uitval uit de bachelor

Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) en die in de nominale studieduur zonder het diploma te hebben behaald alsnog uitvallen uit de opleiding, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten:

Cohort	2009	2010	2011
Uitval voltijd	25%	19%	21%
Uitval deeltijd (aantallen)	n.v.t.	1	1

Tabel 3: Rendement

Het aandeel van de bachelor- of masterstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) en die het bachelor- of masterdiploma halen in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten:

Cohort	2009	2010	2011
Rendement voltijd	71%	63%	71%
Rendement deeltijd	57%	67%	100%

Tabel 4: Docentkwaliteit

Het aandeel docenten (OP) met een master en het aandeel docenten met een PhD in het totaal aantal docenten (OP). Bij docenten gaat het om personen (niet formatieplaatsen), ongeacht de aard van hun dienstverband (voltijd/deeltijd, tijdelijk/vast). Docenten zijn als docerend/onderwijzend personeel in de administratie opgenomen. Studentassistenten en tutores worden bij deze indicator niet als docent meegeteld.

Graad	MA	PhD
Percentage	72%	0

Tabel 5: Student-docent ratio

De verhouding tussen het totaal aantal ingeschreven studenten en het totaal aantal fte's aan onderwijzend personeel van de opleiding in het meest recente studiejaar. Het betreft hier het aantal fte's aan onderwijzend personeel, dat is toe te schrijven aan de uitvoering van onderwijsactiviteiten. Bij freelance/ingehuurde docenten gaat het eveneens om het aantal uren voor onderwijsactiviteiten dat deze docenten zijn ingeschakeld voor de betreffende opleiding.

Student-docent ratio	1 maart 2017
Student-docent ratio voltijd	1: 25,2
Student-docent ratio deeltijd	n.v.t. (weinig studenten)

Tabel 6: Contacttijd

Het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacturen voor ieder jaar van de opleiding.

Een contactuur is een onderwijsuur waarbij een docent fysiek aanwezig is. Een docent is een persoon die onderwijs verzorgt in dienst van de onderwijsinstelling (inclusief studentassistenten en tutores).

Onder contacttijd vallen onder meer hoor- en werkcolleges, studiebegeleiding, stagebegeleiding, tentamens en examens en ook studieloopbaanbegeleiding, voor zover de instelling die voor alle studenten heeft geprogrammeerd. Bij de berekening van contacturen per week wordt het totaal aantal klokuren dat per jaar wordt geprogrammeerd door een opleiding gebruikt als grondslag, uitgaande van het aantal weken per jaar (bijvoorbeeld 42 weken) dat de opleiding besteedt aan onderwijsactiviteiten. Tijd voor zelfstudie, stages/werkplekleren en (onbegeleide) tijd voor afstudeeronderzoek en scriptie behoort niet tot de contacttijd.

Jaar	1	2	3	4
Contacturen per week voltijd	17	18	17 1 ^e semester stage	17 2 ^e semester stage
Contacturen per week deeltijd	n.v.t.	4	4	4

Bijlage 4 Deskundigheden leden visitatiepanel en lead auditor

Naam (inclusief tituluur)	Korte functiebeschrijving van de panelleden
De heer drs. J.H. van den Hoff	De heer Van den Hoff is vanuit Hogeschool van Amsterdam gedetacheerd bij Hogeschool Utrecht als Programma Manager nieuw curriculum opleiding Communicatie. Sinds augustus 2016 is hij coördinator en docent deeltijd bij de communicatieopleiding van Hogeschool Utrecht.
De heer drs. E.F.J. Lagerwey	De heer Lagerwey is reputatie- en issuemanager bij Rabobank Nederland.
De heer drs. W.J. Michels	De heer Michels is docent communicatie aan Fontys Hogescholen, Open Universiteit Nederland, Kluwer Vlaanderen en docent en examinator aan SRM Marketing- & Communicatieopleidingen. Daarnaast is hij eigenaar van Michels Communicatie.
De heer J. Miedema	De heer Miedema volgt de opleiding Communicatie aan de Christelijke Hogeschool Ede.

Naam (inclusief tituluur)	Gecertificeerd d.d.	E-mailadres
Mevrouw C.M.F. Bomhof MOC	27 maart 2013	bomhof@nqa.nl

Overige deelname bij visitaties hbo-bachelor Communicatie

Commissielid (achternaam)	Rol	Deskundigheden						Deelname bij ⁴					
		Vakinhoud	Internationaal	Onderwijs en toetsing	Werkveld	Visitatie-/ audit	Studentzaken	NHL Hogeschool	Avans Hogeschool voltijd	Avans Hogeschool deeltijd	Christelijke Hogeschool Windesheim	Christelijke Hogeschool Ede	Hanzehogeschool Groningen
Hoff van den	Voorz	X	X	X	X	X		X			X	X	
Lagerwey	Lid	X		X	X			X	X	X	X		
Michels	Lid	X	X	X	X	X		X	X	X	X		
Miedema	Student						X	X			X		

⁴ Geef met kruisjes aan bij welke instellingen het panellid zal worden ingezet

⁵ N.B. De secretaris en/of logistiek coördinator is geen lid van het panel

Bijlage 5 Bezoekprogramma

Tijdstip	Thema	Deelnemers
09.00–09.45 uur	Presentatie door opleiding en gesprek opleidingsmanagement	Rob Koning, Head of School Lidy Witteveen, Opleidingscoördinator Bernard Kramer, Studieadviseur
09.45–11.15 uur	Vorbereiding en materiaalbestudering	
11.15–11.45 uur	Spreekuur (C1.063)	
11.45–12.30 uur	Gesprek studenten	Monique Leegte, deeltijdstudent Anouk Postma, student jaar 1 Jelger Poelstra, student jaar 2 Sjoerd Nijdam, student jaar 3 Wypkje Hettinga, student jaar 4
12.30–13.00 uur	Overleg en lunch (ruimte A0.011)	
13.00–13.15 uur	Rondleiding in C0.006	Rob Koning en Klaas van Langen
13.15–14.15 uur	Gesprek docenten en examinatoren	Wilma Ritsema Klaas Jan Huizing Frits van Essen Judith de Jong Titia vd Veen Anneke Augusteijn Gaston Gast
14.15–15.00 uur	Gesprek opleidings-, examen en curriculumcommissie (Borging)	Bernard Kramer, Examencommissie Oege Reitsma, Examencommissie Geert Jan van Dam, Examencommissie Louwrens Wouda, Onderwijsontwikkelgroep Esther vd Meer, Opleidingscommissie Christiaan Schriemer, Opleidingscommissie Lidy Witteveen, Toetscommissie/Onderwijsontwikkelgroep
15.00–15.15 uur	Rondleiding in C0.005	Rob Koning en Marijn de Jong
15.15–16.00 uur	Gesprek werkveldadviescommissie en alumni	Bertwin Tiemersma - Achmea Frits Mostert – MCL Marcel de Jong – Provincie Friesland Leanne Miedema - alumna Betty Tania - alumna Annemieke Nienhuis - alumna Britt van der Wal - alumna
16.00–16.45 uur	Eventuele extra gesprekken	
16.45–17.30 uur	Beoordelingsoverleg panel	
17.30–17.45 uur	Gesprek opleidingsmanagement en terugkoppeling bevindingen	Rob Koning, Head of School Lidy Witteveen, Opleidingscoördinator Bernard Kramer, Studieadviseur

Bijlage 6 Bestudeerde documenten

NHL HOGESCHOOL Opleiding Communicatie			ter inzage	digitaal
Overzicht documenten visitatie 28 maart 2017				
0. CONTEXT				
0. 01.1	Comm NSE2016 factsheet Communicatie VT		X	
0. 01.2	Comm NSE2016 Samenvatting NSE Communicatie DT		X	
0. 01.3	Comm Lectoraat, eindpublicatie		X	
0. 01.4	Comm Lectoraat Social media news patterns		X	
1. BEOOGDE EINDKWALIFICATIES				
1. 01KR	LOCO-competentieset voor de bacheloropleiding Communicatie			X
1. 02KR	Notitie Indicatoren Opleiding Communicatie 2016			X
1. 03.KR	Informatiegids Communicatie 2016-2017		X	X
1. 04	Comm Lijst hogescholen en universiteiten in buitenland		X	
2. ONDERWIJSLEEROMGEVING				
2. 01KR	Informatiegids Communicatie 2016-2017		X	X
2. 02.1KR	Competentiematrix jaar 1 2016-2017		X	X
2. 02.2KR	Competentiematrix jaar 2 2016-2017		X	X
2. 02.3KR	Competentiematrix jaar 3 2016-2017		X	X
2. 02.4KR	Competentiematrix jaar 4 2016-2017		X	X
2. 02.5KR	Competentiematrix deeltijd 2016-2017		X	X
2. 03.1KR	Studentenstatuut Communicatie VT 2016-2017			X
2. 03.2KR	Studentenstatuut Communicatie DT 2016-2017			X
2. 04.1KR	Literatuurlijst jaar 1 2016-2017			X
2. 04.2KR	Literatuurlijst jaar 2 2016-2017			X
2. 04.3KR	Literatuurlijst jaar 3 2016-2017			X
2. 04.4KR	Literatuurlijst jaar 4 2016-2017			X
2.05.KR	Overzicht van het ingezette personeel 2016-2017			X
2.06	Comm Curriculumoverzicht Voltijd 2016-2017		X	
2.07	Comm Curriculumoverzicht Deeltijd 2016-2017		X	
3. TOETSING				
3. 01KR	OER bachelor 2016-2017			X
3. 02.1KR	Studentenstatuut Communicatie VT 2016-2017			X
3. 02.2KR	Studentenstatuut Communicatie DT 2016-2017			X
3. 03KR	Informatiegids Communicatie 2016-2017		X	X
3. 04KR	Toetsplan Communicatie 2016-2017			X
4. GEREASLISEERDE EINDKWALIFICATIES				
4. 01KR	Overzichtslijst afstudeerders kalenderjaar 2015 en 2016			X
4. 02.1KR	Afstudeerhandleiding 2014-2015 voltijd		X	X
4. 02.2KR	Afstudeerhandleiding 2015-2016 voltijd		X	X
4. 02.3KR	Afstudeerhandleiding 2016-2017 voltijd		X	X
4. 02.4KR	Afstudeerhandleiding 2014-2015 deeltijd		X	X
4. 02.5KR	Afstudeerhandleiding 2015-2016 deeltijd		X	X
4. 02.6KR	Afstudeerhandleiding 2016-2017 deeltijd		X	X
4. 03	Comm Jaarverslag examencommissie 2015 - 2016		X	
4. 04	Comm verslagenWVA 2014-2016		X	

		ter inzage	digitaal
4. 05	Comm verslagen OPC 2014-2017	X	
4. 06	Comm Afgestudeerden 2015 onderzoek werkgelegenheid	X	
4. 07	Comm Presentatie Alumni onderzoek LOCO 28 mei 2014	X	
OVERIG			
	Repriset Mediaontwikkeling - jaar 1	X	
	Repriset Marketingcommunicatie - jaar 2	X	
	Repriset Online Journeys – minor jaar 3	X	
	Repriset Kwalitatiefonderzoek – jaar 4	X	
	Repriset P-taken – jaar 4	X	
	Repriset Projectweek PR-Talentenprijs – jaar 1,2 en 4	X	
	InnovatieAward 2015	X	
	InnovatieAward 2016	X	

Bijlage 7   Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

245623
244961
179922
280372
271543
290912
266124
274631
272930
285269
231622
109363
223751
311111
258121
275174
36978
338281
342963

Bijlage 8 Verklaring van volledigheid en correctheid

Netherlands Quality Agency

Bladnummer 3

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de opleiding:

B Communicatie

Instelling: NHL Hogeschool.

Visitatiedatum: 28 maart 2017

Ondergetekende: *F.R. Koning*

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van: *Head of School of Communication*

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, *waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan*, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

Datum:

28 maart 2017

© NQA validatie brief versie 5.0

B-Communicatie
IBAN: NL29ABNA0240031679
Handelsregister 27262870